

РЕСПУБЛИКА ТАТАРСТАН
СОВЕТ
ЧЕРЕМШАНСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
ул. Советская, д.32, село Черемшан,
423100

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЧИРМЕШӘН МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
СОВЕТЫ
Совет урамы, 32е йорт, Чирмешән авылы,
423100

тел./факс +7(84396) 2-59-00, email: cheremshan@tatar.ru, <http://cheremshan.tatarstan.ru>

«05» июнь 2019 ел

№ 224

КАРАР
Чирмешән муниципаль районы Советы
Татарстан Республикасы

Татарстан Республикасы
Чирмешән муниципаль районы
Советы Регламенты турында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Уставы нигезендә, Татарстан Республикасы Чирмешән районы прокурорының «Ачыкланган коррупциячел факторларны бетерү максатында норматив хокукый актны үзгәртү турында» 2019 елның 5 апрелендәге 272-р номерлы таләбен карап, Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Советы **КАРАР БИРДЕ:**

1. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Советы регламентын кушымта нигезендә расларга.

2. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль район Советының «Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Советы Регламенты турында» 2009 елның 16 декабрэндәге 165 номерлы, 2014 елның 19 мартындагы 213 номерлы «Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль район Советының «Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Советы Регламенты турында» 2009 елның 16 декабрэндәге 165 номерлы карарына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү хакында» карары үз көчен югалткан дип танырга.

3. Әлеге карарны Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районының рәсми сайтында һәм Татарстан Республикасы хокукый мэгълүмат рәсми порталында (Pravo.tatarstan.ru) (Интернет-телекоммуникация челтәрендә) бастырып чыгарырга.

4. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны Чирмешән муниципаль район Советының Жирле үзидарә, Совет Регламенты, хокук тәртибе, Экология һәм халык иминлеге буенча даими комиссиясенә йөкләргә.

Башлык урынбасары,
муниципаль район Советы рәисе урынбасары

Г. М. Жамалетдинов

**Татарстан Республикасы
Чирмешән муниципаль районы Советы
Регламенты**

I бүлек. Гомуми нигезләмәләр

1 Статья. Регламентның эшчәнлек өлкәсе

1. Әлеге Регламент Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Советы (алга таба – район Советы) эшчәнлеген оештыру мәсьәләләрен жайга сала, район советы утырышларын чакыру, эзерләү һәм үткөрү тәртибен, аның утырышларында карала торган мәсьәләләр буенча фикер алышу һәм карарлар кабул итү тәртибен, даими комиссияләрен, депутат төркемнәрен, район Советының башка органнарын төзү һәм аларның вәкаләтләрен, депутатларның хокукларын һәм бурычларын билгели, район Советы һәм аның депутатларының үз вәкаләтләрен гәмәлгә ашыру тәртибенә бәйле башка мәсьәләләрен жайга сала.

2. Әлеге регламентны үтәү район Советы депутатлары, муниципаль район жирле үзидарә органнары һәм вазыйфай затлары, мәсьәләләрен район Советы каравына кертүче, аның утырышларында катнашучы, депутатларның мөрәжәгатьләрен һәм запросларын караучы башка затлар өчен мәжбүри булып тора.

II бүлек. Район Советы утырышлары

2 Статья. Район Советы утырышлары

1. Район Советы төп эш формасы аның компетенциясенә кергән мәсьәләләр хәл итә торган утырышлары булып тора.

2. Яңадан сайланган Район Советы Район Уставы белән билгеләнгән, Район Советы сайланганнан соң 30 көннән дә артмаган срокта - район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесе булганда беренче утырышка жыела.

3. Район Советы утырышы, әгәр анда сайланган депутатларның өчтән икесе генә катнашкан очракта, хокуклы дип санала алмый.

4. Яңа оешкан Район Советының беренче утырышын элеккеге чакырылыш район башлыгы, Район Советы рәисе, ә ул булмаганда - Район Башкарма комитеты житәкчесе чакыра һәм эзерли.

5. Яңадан сайланган Район Советының беренче утырышын Район башлыгы, Район Советы рәисе сайланганчы район яшь буенча Советы депутаты ача.

6. Әгәр дә теркәү мәгълүматлары буенча утырышта сайланган депутатлар саныннан өчтән икедән дә ким катнашса, бу очракта Башлык, Район Советы рәисе карары белән утырыш башка вакытта күчерелә, әмма 3 көннән артыкка түгел.

3 Статья. Утырыш чакырылышы.

1. Чираттагы район Советы утырышлары кирек булган саен үткэрелә, әмма өч айга бер тапкырда ким булмаса тиеш һәм Район Башлыгы, Район Советы Рәисе тарафыннан чакырыла.

2. Чираттан тыш утырышлар Район Башлыгы, район Советы Рәисе тарафыннан, үз инициативасы буенча, кимендә 2 даими комиссия, депутат төркемнәре инициативасы буенча, депутатларның билгеләнгән саныннан, Район Башкарма комитеты, контроль-хисап Палатасы, Районның территориаль сайлау комиссиясе тарафыннан чакырылырга мөмкин.

3. Район Советы депутатлары һәм чакырылган затлар чираттагы утырышны үткөрү вакыты һәм урыны, район Советы каравына кертелә торган мәсьәләләр турында биш көннән дә соңга калмыйча, ә чираттан тыш утырыш уздыру көненә кадәр бер көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә. Район Советы утырышын үткөрү урыны һәм вакыты турында хәбәр массакүләм мәгълүмат чараларында басылып чыгарга мөмкин.

4. Карарлар проектлары һәм аларга кушып бирелә торган материаллар чираттагы утырыш ачылганчыга кадәр 5 көн кала яисә чираттан тыш утырыш ачылганчыга кадәр бер тәүлек кала депутатларга бирелә.

5. Утырышлар арасында Район Советы эшчәнлегә даими комиссияләрнең, депутат берләшмәләренең, фракцияләрнең, вакытлыча төзелгән комиссияләрнең (шул исәптән күчмә утырышларның) утырышлары, депутат көннәре һәм башка рәвешләрдәге утырышлар рәвешендә алып барыла.

4 Статья. Район Советы утырышы эшендә хәбәрдарлык

1. Район Советы утырышлары ачык булып тора. Аерым очракларда, депутатларның билгеләнгән саныннан күпчелек карары буенча, депутатларның ябык утырышлары үткэрелә ала, аларда бары тик район Советы тарафыннан чакырылган затлар, шулай ук законнар нигезендә ябык утырышларда катнашу хокукына ия затлар гына катнаша ала.

2. Утырышта дөүләт хакимиятенә вәкиллекле органнары депутатлары, Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарының вазыйфаи затлары, Район Башкарма комитеты житәкчесе, башка жирле үзидарә органнары житәкчеләре, массакүләм мәгълүмат чаралары вәкилләре катнаша ала.

3. Район Советы утырышына жәмәгать оешмалары, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, массакүләм мәгълүмат чаралары вәкилләре, гражданныр чакырылырга мөмкин.

5 Статья. Район Советы утырышының эш тәртибе

1. Совет утырышы Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы дөүләт гимннары белән ачыла һәм ябыла. 2. Район Советы утырышлары 08 сәгатьтән 18 сәгатькә кадәр үткэрелә. Башка вакытта район Советы утырышына чакыру турында Район Башлыгы карар кабул иткәндә мөмкин. Утырышны үткөрү вакытын озайту район Советы тарафыннан утырышта рәислек итүче тәкъдиме белән кабул ителә. Утырышның көн тәртибе (вакыт һәм тәнәфесләр саны) район Советы тарафыннан, рәислек итүче тәкъдим белән, Совет утырышы башында раслана.

3. Карар буенча, район Советы утырышы эшендә сессиядә карала торган мәсьәләләре буенча документлар, материаллар һәм мәгълүмат эзерләү өчен тәнәфес игълан ителергә мөмкин, әмма 1 айдан артыкка түгел.

4. Утырышка килгән депутатларны теркәү ул ачылганчы бер сәгать кала башлана. Депутатларны теркәү һәр утырыш алдыннан үткэрелә.

6 Статья. Утырышта рәислек итүче

1. Район советы утырышларын Район Башлыгы, район Советы Рәисе ача һәм алып бара, ә аны сайлаганчы-яше буенча иң өлкән депутат.

2. Район Башлыгы булмаганда, аның урынбасары Район Советы Рәисе рәислек итүче булып тора.

3. Утырышта рәислек итүче:

- утырышны ача һәм яба;

- утырыш эше өчен кворум булуны билгели һәм аның үтәлешен күзәтә;

- эш тәртибе әлеге регламентка яки Район Советы тарафыннан кабул ителгән

тәртибенә туры китереп үткөрүне тәмин итә;

- докладчыларга, өстәмә докладчыларга һәм чыгыш ясаучыларга сүз бирә;

- язмача запрослар, гаризалар, белешмәләр игълан итә;

- депутатларга телдән сораулар, сораулар һәм белешмәләр, утырышны алып бару буенча искәртмәләр, тәкъдимнәр, карарлар проектлары буенча төзәтмәләр, тавыш бирү мотивлары буенча чыгышлар бирә;

- карарлар кабул итүне таләп итә торган мәсьәләләр буенча депутатларга тавыш бирү үткәрә һәм аның нәтижеләрен игълан итә;

- утырыш эшен тәмин итүгә, даими комиссияләргә, депутатларга, Район Советы аппаратына бәйлә йөкләмәләр бирә;

- Район Советы утырышы беркетмәсенә кул куя;

- әлеге регламент нигезендә, утырыш үткөрү процедурасы белән бәйлә башка функцияләргә гамәлгә ашыра.

7 Статья. Утырыш секретариаты, хисап, редакция комиссиясе

1. Әлеге Регламент нигезләмәләренә утырышны уздыру тәртибенә кагылышлы өлешендә үтәлешен тәмин итү максатларында 2 депутат санында Секретарь яисә Секретариат сайлана.

Сәркатип яисә Секретариат депутат таләпләрен һәм мөрәжәгатьләрен, сорауларны, белешмәләргә, хәбәрләргә, гаризаларны, тәкъдимнәргә һәм депутатлардан, шулай ук граждандан кәргән башка материалларны, аларны кирәкле кешегә жибереп, терки.

2. Карала торган мәсьәлә буенча депутатларның мөрәжәгатьләрен һәм фикерләрен тулырак исәпкә алу һәм утырышта карар проектының ахыргы текстын эшләү өчен 3 депутаттан торган редакция комиссиясе сайлана.

3. Утырышта карар кабул иткәндә тавыш бирү нәтижеләрен билгеләү өчен 3 депутаттан торган хисап комиссиясе сайлана.

III бүлек. Мәсьәләләрне карауга әзерләү һәм кертү.

Көн тәртибен формалаштыру.

8 Статья. Көн тәртибендәгә сорауларны кертү

1. Район Советы утырышының көн тәртибенә Район Башлыгы, район Советы Рәисе, даими комиссияләр, депутатлар, депутат төркемнәре, Район Башкарма комитеты житәкчесе, Контроль-хисап палатасы рәисе, Районның территориаль Сайлау комиссиясе рәисе кертелә.

2. Район Советы утырышында сораулар, карарлар проектларын карау турындагы тәкъдимнәр белән шулай ук территориаль ижтимагый үзидарә органнары, хокукый инициативаны гамәлгә ашыру тәртибендә граждандарның инициатив төркеме мөрәжәгать итәргә хокуклы.

Закон, Район Уставы һәм Район Советы карарлары белән хокукый инициативаны тормышка ашыру субъектлары һәм тәртибе билгеләнә.

3. Район Советы утырышында мәсьәләләрне карау турындагы тәкъдимнәр район Советы Аппараты житәкчесендә тупланалар һәм утырышлар арасында Район Башлығына, Район Советы рәисенә тапшырылалар.

9 Статъя. Көн тәртибен раслау

1. Көн тәртибендәге проект рәислек итүче тарафыннан игълан ителә һәм утырышта катнашкан депутатлар саныннан күпчелек тавыш белән нигез итеп алына.

2. Сорауларны алмаштыру, аларның формулировкаларын төгәлләштерү, өстәмә мәсьәләләр турында тәкъдимнәр, шулай ук әлеге Регламентның 8 статьясындагы 1 өлешендә күрсәтелгән затлар тарафыннан көн тәртибе проектын нигез итеп алганнан соң көн тәртибенә кертелгән мәсьәләләрне төгәлләштерү турында тәкъдимнәр кертелә.

3. Тәкъдимнәр буенча фикер алышканнан соң, көн тәртибе депутатлар саныннан күпчелек тавыш белән, тулаем алганда раслана.

10 Статъя. Сорауларны карауга эзерләү

1. Район Советы утырышына кертелә торган мәсьәләләр буенча карарлар проектлары, докладлар, белешмә материаллар даими комиссияләр, депутатлар, жирле үзидарә органнары, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, әлеге мәсьәләне карауга керткән инициативалы төркем, Район Башкарма комитеты, мәсьәләне эзерләү буенча махсус оештырылган комиссияләр тарафыннан эзерләнә. Карарлар проектлары һәм аңа кушымта итеп бирелә торган документлар район Советына утырыш үткәрү датасына кадәр 15 көннән дә соңга калмыйча, тәкъдир ителә.

2. Район Советы каравына кертелә торган карарлар проектлары, тиешле даими комиссия утырышында алдан каралырга тиеш.

3. Бюджет, муниципаль районның социаль-икътисади үсеш программасы, аларның үтәлеше турындагы хисап проектлары даими комиссияләр утырышларында алдан каралырга тиеш.

Бюджет, аның үтәлеше турында карар проектлары, муниципаль максатчан программалар проектлары муниципаль районда бюджет процессы турындагы нигезләмәдә билгеләнгән тәртиптә кертелә һәм карала.

Муниципаль финанс тикшерүе предметы булган мәсьәләләр буенча карарлар проектлары Тикшерү-хисап палатасы тарафыннан мәжбүри каралырга тиеш.

Ачык тыңлауларга (ижтимагый фикер алышуларга) чыгарылырга тиешле мәсьәләләр буенча карарлар проектлары муниципаль норматив актлар нигезендә район Советына кертелә.

4. Тәртиптән чыгарылма рәвешендә, кирәкле процедураларны узмаган, әмма ашыгыч карау таләп итүче карарлар проектлары Башлык, Район Советы рәисе тарафыннан утырышка чыгарылырга мөмкин.

5. Карарлар проектларын кертү тәртибе, аларга кушып бирелә торган документлар исемлеге һәм формасы, шулай ук аларны кабул итү тәртибе, муниципаль район халкы белән фикер алышу Район Советы яки Башлығы, Район Советы рәисе тарафыннан хокукый актлары белән билгеләнә.

11 Статъя. Район Советы утырышына карарлар проектларын карау өчен кертү

1. Әлеге Регламентның 10 статьясындагы 5 өлешендә күрсәтелгән хокукый акт кабул ителгәнче әлеге статъяда билгеләнгән карарлар проектларын кертү тәртибе кулланыла.

2. Карар проекты әлеге Регламентның 8 статьясындагы 1, 2 өлешләрендә күрсәтелгән затлар тарафыннан, Район Башлығы, Район Советы рәисе исеменә язма рәвештә сессиягә кадәр 15 көннән дә соңга калмыйча кертелә.

3. Карарлар проектларына түбәндәге материаллар теркәлә:
- аңлатма язуы;
- белешмә материаллар (кертелә торган мәсьәлә буенча мәгълүмат, иллюстратив материал, схемалар, таблицалар һ. б.)
- финанс-икътисадый нигезләү (әлеге проектны тормышка ашыру матди чыгымнар таләп иткән очракта);
- Контроль-хисап палатасы бәяләмәсе (караар проекты муниципаль финанс тикшерүе предметы булган мәсьәләләргә кагылса,);
- чагыштыру таблицасы (Район Советы карарына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында караар проекты керткән очракта);
- әлеге мәсьәлә буенча чыгыш ясаучы һәм чакырылган докладчылар исемлеге;
- әлеге караар кабул ителүгә бәйле рәвештә кабул ителергә, үз көчен югалткан дип танылырга яки туктатылырга тиешле муниципаль хокукый актлар исемлеге.

4. Район Башкарма комитеты житәкчесе, башка жирле үзидарә органнары житәкчеләре тарафыннан кертелгән караарларның проектлары район Башкарма комитетында, башка жирле үзидарә органнарында билгеләнгән тәртиптә завизацияләнергә тиеш. Озату материалларында башкаручының фамилиясе, исеме, атасының исеме, вазыйфасы һәм эш телефоны, шулай ук проектны эшләгән бүлекчә житәкчесе булырга тиеш.

5. Караарларның барлык проектлары да район Советы Аппаратының юридик бүлегендә Хокукый экспертиза узарга тиеш. Закон проектының тиешле таләпләренә туры килү-килмәве турындагы караар проекты юридик хезмәт житәкчесе тарафыннан кабул ителә, шулай булмаган очракта материаллар, тәкъдим ителгән проектның гамәлдәге закон таләпләренә туры килмәве турында юридик хезмәт бәяләмәсе белән, эшләп бетерүгә жибәрелә яки депутатларга тапшырыла.

6. Кеше һәм граждән хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына, бюджет акчаларын бүлүгә бәйле, органнарның һәм жирле үзидарәнең контроль, рөхсәт итү, теркәү, юрисдикция вәкаләтләрен регламентлаучы муниципаль милек белән идарә итүгә кагылышлы норматив характердагы караарлар проектлары коррупциячел факторларны ачыклау предметына (коррупциягә каршы экспертиза) экспертизага тиеш. Башка караарлар проектларына карата коррупциягә каршы экспертиза Район Башлығы, Район Советы рәисе кушуы буенча үткәрелә.

Коррупциягә каршы экспертиза күрсәтелгән проектларга хокукый экспертиза үткәргәндә, Район Советы аппаратының юридик бүлегендә норматив хокукый актларга коррупциягә каршы экспертиза үткәрү тәртибе турында Нигезләмә белән билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

7. Караар проектлары, әлеге мәсьәләләрне хәл итәргә тиешле даими комиссия тарафыннан карала. Карау нәтижәләре буенча даими комиссия Район Советы утырышына кертелә торган мәсьәләнең максатка ярашлылыгы турында, шулай ук әлеге мәсьәләне утырышта караарга эзерлеге турында бәяләмә бирә.

8. Карауга чыгарыла торган караарларның проектлары район Советы Аппаратының юридик хезмәте хезмәткәре, әлеге караар проекты эзерләгән зат тарафыннан визалана.

9. Район Советы депутатлары тарафыннан кертелгән караар проектына коррупциягә каршы бәйсез экспертиза үткәрү мөмкинлеген тәэмин итү максатларында әлеге караар проекты, тиешле бәяләмәләрне кабул итү башлану һәм бетү даталарын күрсәтеп, Татарстан Республикасының Интернет-телекоммуникация чөлтәрендәге рәсми порталында урнаштырыла.

IV бүлек. Көн тәртибендәге мәсьәләләр буенча фикер алышу.

12 Статъя. Сораулар буенча фикер алышу процедурасы

1. Сорау буенча фикер алышу процедурасы район Советы утырышында үз эченә ала:

- докладчы чыгышы;
- өстәмә докладчы чыгышы (кирәк булганда);
- депутатларның сораулары һәм аларга җаваплар;
- фикер алышуларда чыгышлар;
- докладчының йомгаклау сүзе (кирәк булганда);
- «нигез өчен» документны кабул итү өчен тавыш бирү;
- кERGән төзәтмәләрне редакция комиссиясе тарафыннан игълан итү;
- төзәтмәләр авторларының чыгышы (кирәк булганда);
- төзәтмәләр буенча тавыш бирү (кирәк булганда);
- тавыш бирү «тулаем алганда».

13 Статья. Сүз бирү

1. Доклад өчен сүз Район Советы утырышында карау өчен сорау керткән затка (мәсьәлә керткән орган житәкчесенә) яки Район Советы утырышында әлеге проектны тәкъдим итәргә вәкаләтле бүтән затка һәм бу мәсьәлә буенча билгеләнгән докладчы бирелә.

2. Өстәмә доклад өчен сүз түбәндәге адрес буенча бирелә: әлеге мәсьәлә үз карамагына керә торган даими комиссия рәисенә, даими комиссия карары нигезендә өстәмә доклад белән чыгыш ясарга вәкаләтле депутатка, карала торган мәсьәлә керә торган учреждение житәкчесенә(житәкчеләренә).

3. Карала торган мәсьәлә буенча фикер алышуларда чыгыш ясау өчен сүз бирү турындагы мөрәжәгатьләр утырышта рәислек итүче исеменә (кагыйдә буларак, язма рәвештә) бирелә.

4. Утырышта рәислек итүче фикер алышуларда чыгыш ясау өчен мөрәжәгатьләр керү тәртибендә сүз бирә.

5. Процедурасы һәм тавыш бирү мотивлары буенча, шулай ук сорауларга җавап бирү өчен сүз чиратсыз һәм тавыш биргәнче бирелергә мөмкин.

6. Фикер алышулар туктатылганнан соң рәислек итүче сүзне редакция комиссиясе вәкиленә бирә.

7. Район башлыгы, Район Советы рәисе, аның урынбасары, район Башкарма комитеты Житәкчесе чыгыш ясау өчен сүз алырга хокуклы.

8. Рәислек итүче, әгәр катнашучы депутатларның күпчелек тавышы белән башка карар кабул ителмәсә, депутатлар булмаган затларга сүз бирергә мөмкин.

14 Статья. Чыгыш ясау өчен вакыт

1. Докладлар, өстәмә докладлар һәм йомгаклау сүзләре өчен вакыт рәислек итүче тарафыннан докладчылар һәм өстәмә докладчылар белән килешү буенча, ләкин доклад өчен 60 минуттан да артык түгел, өстәмә доклад өчен - 10 минут, йомгаклау сүзе өчен 10 минут билгеләнә.

2. Көн тәртибендәге мәсьәләләрне караганда, район бюджеты, социаль-икътисади үсеш программалары, аларның үтәләше турындагы хисаплардан тыш, Район Советы, мәсьәләнең асылы кыскача мәгълүмат һәм бирелгән сорауларга җаваплар белән чикләнәп, доклад тыңламаска карар кабул итәргә мөмкин.

3. Башка очракларда бирелә:

- фикер алышуларда чыгыш ясау өчен-7 минутка кадәр,
- кабат чыгыш ясау өчен - 3 минутка кадәр,
- процедура буенча-3 минутка кадәр,
- тавыш бирү мотивлары буенча-3 минутка кадәр,
- депутатлар булмаган кешеләргә сессия карары буенча 3 минутка кадәр.

4. Кирәк булган очракларда рәислек итүче утырышта катнашкан күпчелек депутатларның ризалыгы белән чыгыш ясау өчен вакытны озайта ала.

Статья 15. Фикер алышуларны туктату

1. Фикер алышуларны туктату турындагы мәсьәлә рәислек итүче чыгыш өчен язылган һәм чыгыш ясаган депутатлар, шулай ук чыгыш ясаучы депутатлар санын игълан иткәннән соң хәл ителә.

2. Фикер алышуларны туктату турындагы мәсьәләне хәл иткәннән соң билгеләнгән саннан кимендә 1/5 өлеше булган депутатлар төркеме әлеге депутат төркеме вәкиленә сүз бирүне сораса, рәислек итүче аңа чыгыш ясау өчен вакыт бирә.

Статья 16. Район Советы утырышында чыгышлар тәртибе һәм этикасы

1. Чыгышлар трибунадан яисә рәислек итүче ризалыгы белән, Татарстан Республикасы дәүләт телләренең берсендә утырышлар залында урыннан башкарыла.

2. Район Советы депутаты, бер үк мәсьәлә буенча ике тапкырдан чыгыш ясый алмый. Чыгыш ясау хокукын башка зат файдасына тапшыру рөхсәт ителми.

3. Докладчыларга сораулар язма рәвештә жибәрелә яки рәислек итүче рөхсәтә белән телдән бирелә.

4. Утырышта чыгыш ясаучы үз чыгышында депутатлар һәм башка затларның намусына һәм абруена кагылышлы тупас һәм әдәпсез гыйбарәләр кулланырга, кемнең дә булса адресына нигезсез гаепләүләр кертергә, белә торып ялган мәгълүмат кулланырга, законсыз көч куллануга өндәргә тиеш түгел. Бу очракта рәислек итүче мондый сүзләр һәм чакыруларның ярамавы турында кисәтү ясарга хокуклы. Икенче кисәтүдән соң чыгыш ясаучы сүздән, шулай ук фикер алышына торган мәсьәлә буенча кабат чыгыш ясау хокукыннан мәхрүм ителә.

5. Чыгыш барышында чыгыш ясаучы фикер алышына торган темадан читкә китсә, рәислек итүче аны фикер алышына торган мәсьәләне сакларга чакыра.

6. Әгәр чыгыш ясаучы чыгыш ясау өчен үзенә бирелгән вакыттан артып китсә яки фикер алышына торган мәсьәлә буенча чыгыш ясамаса, рәислек итүче бер кисәтүдән соң аның сүзеннән мәхрүм итә.

7. Район Советы депутатлары булмаган затлар, алып бару тәртибен тупас бозган очракта утырыш рәислек итүче телдән күрсәтмәсе буенча залдан чыгарып жибәрелергә мөмкин.

17 Статья. Мәсьәләләрне карауны күчерү

1. Район Советы карары буенча, утырышның көн тәртибендәге мәсьәләләрне карау даими комиссияләргә эшләп бетерү өчен кире кайтарылырга мөмкин. Даими комиссияләр тарафыннан эшләнгән нәтижеләр һәм тәкъдимнәр утырышлар яңарту буенча Район Советына белдереләләр.

2. Район Советы карары буенча мәсьәлә якындагы утырышка күчелергә мөмкин.

V бүлек. Тавыш бирү һәм карарлар кабул итү

18 статья. Тавыш бирү төрләре

1. Район Советы карарлары, әгәр законнар белән, Район Уставында, муниципаль хокукый актларда башкасы билгеләнмәгән булса, ачык тавыш бирү юлы белән кабул ителә.

2. Яшерен тавыш бирүне уздыру зарурлыгы турында карар, әгәр моның өчен утырышта катнашкан депутатлар саныннан 1/2 дән артык тавыш бирсә, кабул ителә.

3. Исемле тавыш бирүне уздыру кирәклегенә турында карар, әгәр моның өчен утырышта катнашкан депутатлар саныннан 1/3тән артык тавыш бирсә, кабул ителә.

4. Техник мөмкинлек булганда, катнашучы депутатлар саныннан күпчелек карары буенча электрон тавыш бирү кулланылырга мөмкин.

19 Статья. Ачык тавыш бирү

1. Ачык тавыш бирүне уздырганда рәислек итүче карар кабул итү өчен күпме тавыш кирәклеген искә төшерә.

2. Ачык тавыш бирү нәтижәләре рәислек итүче яки хисап комиссиясе тарафыннан исәпләнә.

20 Статья. Яшерен тавыш бирү

1. Яшерен тавыш бирү үткөрү һәм аның нәтижәләрен билгеләү өчен, Район Советы арасыннан депутатлар ачык тавыш бирү юлы белән хисап комиссиясен сайлый. Бу хисап комиссиясенә составына кандидатуралар сайланучы органнар яки вазыйфаи зат постына тәкъдим ителә торган депутатлар керә алмый. Хисап комиссиясе үз составыннан комиссия рәисен һәм секретарен сайлый. Яшерен тавыш бирү нәтижәләрен билгеләү функцияләре утырыш эше башында сайланган хисап комиссиясенә йөкләнергә мөмкин.

2. Яшерен тавыш бирү өчен бюллетеньнәр хисап комиссиясе контролендә, билгеләнгән форма һәм билгеле бер күләмдә эзерләнә.

3. Тавыш бирү вакыты һәм урыны, аны үткөрү тәртибе әлеге регламент нигезендә хисап комиссиясе тарафыннан билгеләнә һәм хисап комиссиясе рәисе тарафыннан игълан ителә.

4. Һәр депутатка район Советы карый торган мәсьәләләрнең берсе буенча бер бюллетень бирелә. Яшерен тавыш бирү өчен бюллетеньнәр депутатларга Хисап комиссиясе эгъзалары тарафыннан депутат таныклығын күрсәтү буенча депутатлар исемлеге нигезендә имза куеп белән бирелә.

5. Бюллетеньнәрне тутыру хисап комиссиясе билгеләгән тәртиптә яшерен тавыш бирү кабинасында башкарыла. Тавыш биргән депутатның ихтыяр белдерүен дөрөс билгеләргә мөмкинлек бирми торган, ә вазыйфаи затларны сайлаганда вазыйфага тәкъдим ителгән барлык кандидатуралар калдырылган яисә сызылган бюллетеньнәр, билгеләнмәгән формадагы бюллетеньнәр, тавыш бирү нәтижәләренә катнашы булмаган нинди дә булса язулар ясалган гамәлгә яраксыз саналалар. Бюллетеньгә өстәп язылган фамилияләр тавышларны санаганда исәпкә алынмый.

6. Яшерен тавыш бирү нәтижәләре турында хисап комиссиясе беркетмәләр төзи, алар хисап комиссиясенә барлык эгъзалары тарафыннан имзалана.

7. Хисап комиссиясе доклады буенча район Советы яшерен тавыш бирү нәтижәләре турында карар кабул итә.

21 Статья. Исемле тавыш бирү

1. Исемле тавыш бирүне үткөрү турындагы тәкъдим белән депутатларның билгеләнгән саныннан кимендә 1/5 саны булган депутатлар төркеме мөрәжәгать итәргә хокуклы.

2. Исемле тавыш бирү исемле тавыш бирү бланкларын кулланып үткәрелә. Исемле тавыш бирү Район Советы карары буенча Район Советы утырышында катнашучы депутатлар сораштыру юлы белән үткәрелергә мөмкин.

3. Исемле тавыш Район Советы аларның карамагына кертелгән мәсьәлә буенча вазыйфаи затларны сайлау (билгеләү), район Советы органнары, башка органнар һәм вазыйфаи затларны сайлау (билгеләү) булганда үткәрелергә тиеш түгел.

4. Исемле тавыш бирү бланкы депутат тарафыннан тутырыла һәм депутатның бланк номеры, фамилиясе һәм инициаллары, тәкъдим формулировкасы, тавыш бирү нәтижәсе («әйе» яки «каршы»), депутат имзасы, тавыш бирү датасын үз эченә ала.

5. Тавыш бирү өчен тәкъдимнең формулировкасы кыска, һичшиксез кабул ителә һәм тискәре яисә тыюны үз эченә алмаган булырга тиеш. Формулировка бланкка тәкъдим

(документ проекты) авторы яки утырышта рәислек итүче тәкъдим (документ проекты) диктовкасы астында языла.

6. Бланкларда «каршы түгел», «каршы» сүзләре булырга тиеш. Тавыш бирүче бу сүзләрнең икесен дә калдырган яки сызып калдырганда бланк гамәлдә түгел дип санала һәм тавышларны санаганда исәпкә алынмый. Бланкта тавыш бирү нәтижәләрен төзәтү рөхсәт ителми.

7. Хисап комиссиясе тарафыннан исемле тавыш бланкларын кабул итү Район Советы тарафыннан билгеләнгән вакытка кадәр башкарыла.

8. Исемле тавыш бирү нәтижәләре тавыш бирү көнендә игълан ителә. Исемле тавыш бирү нәтижәләре игълан ителгәннән соң Район Советы карары буенча масса күләм мәгълүмат чараларында халыкка игълан ителергә мөмкин.

9. Тугырылган бланклар район Советы Аппаратында исемле тавыш бирү нәтижәләре бастырылганнан соң өч ай дәвамында саклана. Саклау срогы чыккач, исемле тавыш бирүнең тугырылган бланклары билгеләнгән тәртиптә юкка чыгарылырга тиеш.

22 Статъя. Район Советы карарларын кабул итү

1. Район Советы карарлары, алар өчен билгеләнгән саныннан 1/2 артык депутатларның тавыш бирсә, эгәр законнар, Район Уставы, әлеге Регламентта башкасы каралмаган булса, кабул ителгән дип санала.

2. Процедура мәсьәләләре буенча карарлар катнашучы депутатлар саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

3. Процедуралы мәсьәләләргә керә:

- көн тәртибэндәге өстәмәләр һәм үзгәрешләр;
- сессиянең эш тәртибэндәге үзгәрешләр;
- чыгыш ясау өчен сүз бирү;
- чыгыш ясау өчен өстәмә вакыт бирү ; ;
- карала торган мәсьәлә буенча фикер алышуларны туктату;
- Район Советы утырышын алып бару тәртибе, тавыш бирү ысулы буенча

тәкъдимнәр;

- мәсьәләне район Советының икенче утырышына күчерү;

- утырыш эшендә тәнәфес игълан итү;

- район Советы утырышын үткөрү тәртибе буенча башка мәсьәләләр.

4. Карарлар: Район Уставын кабул итү турында, Район Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кергү турында, Район Советының үз-үзен таркату турында карарлары билгеләнгән саныннан депутатлар 2/3 күпчелек тавыш белән кабул ителә.

23 Статъя. Район Советының үз-үзен таркату турында карарлар кабул итү тәртибе

1. Район Советының үз-үзен таркату турындагы карар Район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан 50 проценттан артыграгы депутатлар төркеме инициативасы белән кабул ителергә мөмкин.

2. Үз-үзен таркату турында карар кабул итү инициативасы тәкъдим ителә алмый:

- район Советы сайланганнан соң беренче ел дәвамында;

- бюджет кабул итү һәм аның үтәләше турындагы хисапны раслау чорында;

- Башлыкны, Район Советы рәисен чакыртып алу турында тавыш бирү үткөрү чорында, йә аның вәкаләтләре вакытыннан алда туктату очракта.

3. Район Советы үз-үзен таркату турында язма тәкъдимендә үз-үзен таркату мотивлары булырга тиеш, шулай ук аңа үз-үзен таркату сәбәпләрен нигезле итеп дәлилләүче башка материаллар кушымта итеп бирелергә мөмкин.

4. Үз-үзен таркату турында мәсьәләне алдан карау өчен депутатлар арасынан Район Советы карары белән комиссия төзелә. Район Советының үз-үзен таркату турында

мәсьәлә Район Советы, Башлыгы яки Район Советы рәисе карары буенча гавами тыңлауларга чыгарылырга мөмкин.

5. Район Советы депутатлары һәм район халкы тарафыннан үз-үзен таркату турындагы мәсьәләне карауның дәвамлылыгы барлык хәлләрне һәм нигезләмәләрне төрле яклап һәм объектив тикшерү мөмкинлеген гарантияләргә тиеш. Үз-үзен таркату турында карар (үз-үзен таркату турындагы инициативаны кире кагу турында) үз-үзен таркату турындагы инициативаны тәкъдим иткән көннән соң 2 айдан да иртәрәк кабул ителергә тиеш түгел. Район Советының үз-үзен таркату турында карары район Советы депутатларының күпчелек 2/3 тавыш белән яшерен тавыш бирү юлы белән кабул ителә.

6. район Советы тарафыннан үз-үзен таркату буенча мәсьәлә кире кагылган очракта, үз-үзен таркату турында кабат инициатива, үз-үзен таркату турында тавыш бирү көненнән бер елдан соң гына була ала.

24 Статья. Район Советы карарлары үз көченә керү һәм бастырып чыгару

1. Район Советы кабул иткән карарлар кул кую һәм халыкка житкерү өчен Башлыгына, Район Советы рәисенә жиберелә.

Карарга кушымта кабул ителгән карарның тематикасына карап, район Башлыгы урынбасары, район Советы Рәисе урынбасары, район Советы Аппараты житәкчесе, вазыйфай зат(лар), әлеге карарны тәкъдим иткән зат (лар) тарафыннан имзалана.

2. Район Советы карарлары, аларны кул кую көненнән, әгәр законнар белән, район Уставы, әлеге Регламент белән, әлеге карар белән башкасы каралмаганбулса, үз көченә керә.

3. Процедура мәсьәләләре буенча карарлар аларны кабул иткән моменттан үз көченә керә.

4. Район Советының салымнар һәм жыемнар турындагы карарлары Россия Федерациясе Салым кодексы нигезендә үз көченә керә.

5. Район бюджеты турындагы карарлар Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә үз көченә керә

6. Кеше һәм гражданның хокукларына, ирекләренә һәм законлы мәнфәгатьләренә кагылышлы карарлар рәсми басылып чыкканнан (халыкка житкерелгәннән) соң үз көченә керә.

7. Район Советы карарларын рәсми бастырып чыгару булып «Безнең Чирмешән»-«Наш Черемшан» газетасында яки Интернет-телекоммуникация челтәрендә хокукый мәгълүматның рәсми порталында (Pravo.tatarstan.ru) аның тулы текстының беренче басмасы санала.

8. Карарлар Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә бастырып чыгарыла.

25 Статья. Район Советы карарларын гамәлдән чыгару, туктатып тору

1. Район Советы Карарлары Район Советы тарафыннан, шулай ук суд тәртибендә гамәлдән чыгару, туктатып торылырга мөмкин.

2. Жирле үзидарә органнарының аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруын жайга салучы өлешендә карарлар Россия Федерациясенен, Татарстан Республикасының вәкаләтле органы тарафыннан юкка чыгарылырга мөмкин.

VI башлыгы. Район Советы утырышы беркетмәсе, тәкъдимнәр һәм кисәтүләр, высказанные утырышы.

26 Статья. Район Советы утырышы протоколы

1. Район Советы утырышында беркетмә алып барыла. Техник мөмкинлек булганда фонограмма яки стенограмма алып барылырга мөмкин.

2. Беркетмәдә түбәндәге мәгълүматлар күрсәтелә:

- Район Советы исеме, утырышның тәртип номеры (чакырылыш чикләрендә), аны үткөрү датасы һәм урыны;
 - Район Советының билгеләнгән депутатлар саны, катнашучылар һәм юк депутатлар;
 - сессиянең эшче органнарына сайланган депутатларның фамилиясе, исеме, атасының исеме һәм вазыйфасы;
 - утырышның көн тәртибе, һәр мәсьәлә буенча докладчының һәм өстәмә докладчының фамилиясе һәм вазыйфасы;
 - фикер алышуларда чыгыш ясаган депутатларның, шулай ук сорау биргән яисә сорауга язмача яисә телдән биргән депутатларның фамилиясе, исеме, атасының исеме һәм вазыйфасы;
 - аларны кабул итү яки каршы тавыш саны күрсәтелгән кабул ителгән барлык карарлар исемлегенә;
3. Беркетмәгә кушымта итеп бирелә:
- кабул ителгән карарлар;
 - утырышта булмаган депутатларның исемлегенә, сәбәпләрен күрсәтеп;
 - чакырылганнар исемлегенә;
 - рәислеккә утырышта тапшырылган язма тәкъдимнәр һәм кисәтүләр.
4. Процедура мәсьәләләре буенча карарлар шулай ук беркетмә текстында чагылдырыла.

27 Статъя. Рәсмиләштерү һәм саклау беркетмә район Советы утырышы.

1. Утырыш беркетмәсе ун көн эчендә рәсмиләштерелә. Утырыш беркетмәсенен имзаланган нөсхәсе билгеләнгән срок дэвамында Район Советы аппаратында саклана һәм билгеләнгән сроктан соң муниципаль архивка даими саклауга тапшырыла.
2. Утырыш беркетмәсенен күчәрмәсе депутатларга аларның таләбе буенча танышу өчен бирелә.

VII башлыгы. Район башлыгын, Район Советы рәисен, район Башлыгы урынбасарын, Район Советы рәисен, Район Советының башка органнарын сайлау. Депутат төркемнәрен оештыру.

28 Статъя. Район Башлыгы.

1. Район Башлыгын сайлау федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары һәм Район Уставында билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.
2. Район Башлыгы, Район Уставы нигезендә, Район Советы утырышында үз составыннан сайлана, Район Советы рәисе вәкаләтләрен башкара.
3. Район Башлыгы, Район Советы Рәисе сайланганнан соң Район Советы рәисе вәкаләтләрен башкаруга керешә.

29 Статъя. Район башлыгы, Район Советы рәисе вәкаләтләрен оештыру өлкәсендә Район Советы.

1. Район Башлыгы Район Уставы һәм әлегә Регламент нигезендә Район Советы эшчәнлеген оештыра.
2. Район Башлыгы, Район Советы рәисенен үз вәкаләтләре Район Уставы белән билгеләнә.
3. Район Башлыгы, Район Советы рәисе Район Советы эшчәнлеген оештыру өлкәсендә түбәндәге вәкаләтләргә ия:
 - 1) Район халкы, дөүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә, территорияль ижтимагый үзидарә, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар һәм ижтимагый берләшмәләр, муниципаль берәмлекләр, халыкара оешмалар һәм муниципальара

хезмәттәшлек оешмалары, башка юридик һәм физик затлар белән мөнәсәбәтләрдә Район Советын тәшкил итә;

2) Район Советының утырышларын эзерләүне, район Советының хокукый актларында каралган чараларны үткөрү буенча эшне оештыра;

3) даими һәм вакытлы комиссияләр, Район Советының башка эшче органнары, шулай ук Район Советы аппараты эшчәнлеген оештыра;

4) Район Советы, Район Советы аппараты эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча күрсәтмәләр чыгара;

5) Район Советы утырышларында рәислек итә;

6) Район Советы аппараты эше белән житәкчелек итә, аның структурасын һәм штат расписаниесен раслый, аппарат хезмәткәрләрен билгели һәм вазыйфаларыннан азат итә, аппарат хезмәткәрләренә карата кызыксындыру һәм дисциплинар җаваплылык чараларын куллана;

7) Район Советы эшчәнлеген матди-техник яктан тәэмин итү, Район Советы эшчәнлеге белән бәйле башка чыгымнарға бюджетта утырышлар, даими һәм башка комиссияләр, Район Советы депутатлары эзерләү һәм үткөрү өчен каралган чыгымнар буенча кредитларны бүлүче булып тора;

8) Район Советы исемнен судларда, дөүләт органнарында, ижтимагый һәм халыкара оешмаларда Район Советы мәнфәгатләрен яклау, хужалык эшчәнлеген тормышка ашыру, килешүләр төзү хокукына ышанычнамәләр бирә;

9) законнар, Район Уставы, Район Советының хокукый актлары белән аңа йөкләнгән башка хокукларны һәм бурычларны гамәлгә ашыра.

3. Район Башлыгы, Район Советы рәисе үз вәкаләтләрен даими нигездә башкара.

30 Статъя. Район Башлыгы урынбасары

1. Район Башлыгы, Район Советы рәисе Район Советына депутатлар арасынан Район Башлыгы урынбасары, Район Советы Рәисе урынбасары вазыйфасына сайлау өчен кандидатуралар тәкъдим итә.

Сайлаулар Район Башлыгы урынбасары, Район Советы рәисе урынбасары, фикер алышканнан соң, ачык тавыш бирү юлы белән, әгәр дә район Советы башка карар кабул итмәсә, үткәрелә.

2. Кандидат өчен депутатларның билгеләнгән санынан 1/2-дән артык тавыш бирсә, Район Советы рәисе урынбасары итеп сайланган дип санала.

3. Әгәр дә Район Башлыгы урынбасары, Район Советы рәисе урынбасары вазыйфасына 1/2 дән азрак тавыш бирсә, бу очракта Район Башлыгы урынбасары, Район Советы рәисе яңа фикер алышу һәмтавыш бирү өчен башка кандидатуралар тәкъдим итә.

4. Район Башлыгы урынбасары, Район Советы рәисе урынбасары сайланганнан соң Район Башлыгы урынбасары, Район Советы рәисе урынбасары вәкаләтләрен башкаруга керешә.

5. Район Башлыгы урынбасары, Район Советы рәисе урынбасары Район Башлыгы, Район Советы рәисе вазифаларын башкара ала, әгәр дә ул булмаган, яисә аның вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта.

6. Район Башлыгы урынбасары, Район Советы рәисе урынбасары вәкаләтләре Район Башлыгы, Район Советы рәисенә хокукый акты нигезендә билгеләнә.

Статъя 31. Район Советының даими комиссияләре.

1. Район Советына карауга кертелә торган Район Советы компетенциясендә булган мәсьәләләрне алдан карау һәм эзерләү өчен даими комиссияләр төзелә.

2. Даими комиссияләр Район Советы вәкаләтләре вакытында төзелә. Даими комиссияләрнең саны һәм исеме Район Советы тарафыннан билгеләнә.

3. Депутат ике даими комиссия составына керә алмый.

4. Сайлау даими комиссияләрен тавыш бирү, әгәр дә Район Советы башка карар кабул итмәсә, гомуми составы буенча үткәрелә. Даими комиссияләр составына Район Башлыгы, Район Советы рәисе һәм аның урынбасары сайлана алмый.

5. Даими комиссияләр үз составларыннан комиссия рәисен, секретарен, кирәк булган очракта - даими комиссия рәисе урынбасарын ачык тавыш бирү юлы белән сайлап алалар.

Даими комиссияләр рәисләре Район Советы тарафыннан раслана.

6. Аның компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча даими комиссия, хокуклы:

- Район Советы карары проекты буенча бәяләмә бирергә;

- Район Советы тарафыннан билгеләнә яки сайлап алына торган вазыйфага кандидатураларны, аларны кертү кертү Район Башлыгының искәртмәле компетенциясенә керми торган булса, Район Советы рәисенә Район Советы каравына тәкъдим итәргә. жирле үзидарә вазыйфаи затларының хисапларын тыңларга;

- Район Советының чираттан тыш утырышын чакыру турында тәкъдимнәр кертәргә;

- Район Советы компетенциясе кысаларында башка вәкаләтләрне Район Советы кушуы буенча гамәлгә ашырырга.

7. Даими комиссия рәисе:

- комиссия эшчәнлеген оештыруны гамәлгә ашыра;

- комиссия утырышларын алып бара;

- Район Советының башка комиссияләре, Район Башлыгы, Район Советы рәисе, Район Башкарма комитеты, Район территориясендә урнашкан предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар, масса күләм мәгълүмат чаралары белән үзара мөнәсәбәттә комиссия тәкъдим итә;

- комиссия карарларына кул куя;

- комиссия тарафыннан кабул ителгән карарлар, аның нәтижеләре һәм тәкъдимнәре турында Район Советы утырышларында хәбәр итә.

8. Район Советының даими комиссиясе утырышы тулы хокуклы, әгәр анда Комиссия составының кимендә 1/2 составы катнашса.

Комиссия карары комиссия әгъзаларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә. Берничә даими комиссиянең уртак утырышларын уздырганда карар һәр комиссия әгъзаларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

9. Даими комиссияләр дәүләт органнары, жирле үзидарә органнары, предприятие, учреждение, оешмалар, иҗтимагый берләшмәләр вәкилләрен, белгечләрен, галимнәрен, экспертларны үз эшләренә чакырырга хокуклы, шул исәптән Район Советы карары буенча килешү нигезендә.

10. Даими комиссия утырышында Район Советы депутатлары, аның составына кермәгән Район башлыгы, Район Советы Рәисе, аның урынбасары катнаша ала.

11. Район Советы даими комиссияләр эше турындагы хисапларны елга кимендә 1 тапкыр карый.

32 Статъя. Вакытлы комиссияләр, район Советының башка органнары

1. Район Советы депутатлар арасыннан вакытлы комиссияләр, шулай ук эшче, эксперт, киңәшмә төркемнәре төзәргә хокуклы. Вакытлы комиссияләр составына Район Башкарма комитетының вазыйфаи затлары, иҗтимагый берләшмәләр вәкилләре, белгечләр, экспертлар һәм район халкы кертеләргә мөмкин.

2. Вакытлы комиссияләрнең бурычлары һәм эшчәнлек тәртибе аларны төзегәндә район Советы тарафыннан билгеләнә.

33 Статъя. Район Советында депутатлар төркемнәре

1. Район Советы депутатлары район Советы тарафыннан карала торган мәсьәләләр буенча уртак эшчәнлек һәм бердәм позицияне белдерү өчен депутат төркемнәренә берләшергә хокуклы.

2. Депутат төркеме составы кимендә биш депутат була алмый. Район Советы депутаты, , бер генә депутат төркеме әгъзасы була ала.

3. Депутат төркемнәре район Советында, нигездә, теркәлә:

а) депутат төркеменен язма гаризасы;

б) депутат төркеменен оештыру жылышының беркетмәсе, аңа нигез салу максатлары, аның рәсми исеме, исемлек составы турында, шулай ук депутат төркеме исеменнән чыгыш ясарга һәм аны Район Советы утырышларында тәкъдим итәргә вәкаләтле затлар турында карарны үз эченә ала;

в) депутатларның Район Советына депутат төркеменә керүләре турында язма гаризалары.

Депутатлар төркемен теркәү турында Район Советының якындагы утырышында, тиешле гариза кергәннән соң, карар кабул ителә, аның күчermәсе депутат төркеменә жиберелә.

4. Теркәлгән депутат төркеме депутат төркемнәре реестрына кертелергә тиеш, ул Район Советында алып барыла. Муниципаль Район Советының депутат төркемнәре турында мәгълүматлар Район Советы утырышларында игълан ителә.

5. Теркәлгән **депутат төркеме хокуклы:**

а) Район Советы утырышларының карар проектларын Район Советы һәм даими депутат комиссияләре утырышларында карарга бәяләмә белән бирер өчен алдан фикер алышырга;

б) Район Башлыгын, Район Советы рәисен һәм аның урынбасарын сайлау өчен кандидатуралар буенча алдан фикер алышырга һәм үз фикерен әйтергә;

в) Район Советында карала торган мәсьәләләре буенча фикер алышу үткәрергә;

г) район Советы депутатлары арасында үз программалары, тәкъдимнәр, мөрәжәгатьләр һәм башка материаллар таратырга;

д) Район Советы утырышларында чыгыш ясарга;

е) үз вәкилләрен депутат комиссияләренә, шул исәптән килештерү, эшче төркемнәргә кертергә;

ж) үз кандидатларын Район Советының теләсә кайсы постына сайлау өчен тәкъдим итәргә;

з) законнар белән тыелмаган башка эшчәнлек алып барырга.

6. Төрле депутат төркемнәре вәкилләренен уртак карарларын эшләү максатларында уртак утырышлар, киңәшмәләр, консультацияләр үткәрелергә мөмкин.

7. Депутат төркемнәре үз эшләрен мөстәкыйль оештыралар, үзләренен житәкче (координацияләүче) органнарының структурасын һәм составын билгелиләр, беркетмә тарафыннан рәсмиләштерелә торган карарлар кабул ителәр. Депутат төркемнәре үз эшчәнлекләре турында гариза ясылар, Район Советына үзләренен житәкче (координацияләүче) органнарының структурасы турында хәбәр ителәр.

8. Депутат төркеме үз-үзен таркату турында карар кабул итәргә мөмкин. Депутат төркеме тарафыннан үз-үзен таркату турында карар кабул ителгән очракта, ул депутат төркеме житәкчесе тарафыннан имзалана һәм 3 көн дәвамында Район Советына жиберелә.

9. Депутат төркеме депутаты язма гариза нигезендә теләсә кайсы вакытта депутат төркеме составыннан чыгарга хокуклы.

Депутатлар төркеменен житәкче (координацияләүче) органнарына состав үзгәргәннән соң 5 көн эчендә район Советы аппаратына депутат төркеме составының үзгәрүе турында хәбәр ителәр.

10. Әгәр депутатлар төркеме составында биш депутаттан да кимрәк булса, әлеге фактны теркәгәннән соң 30 көн узгач әлеге депутат төркеме эшчәнлеге туктатылган дип санала һәм әлеге депутат төркеме депутат төркемнәре реестрыннан төшереп калдырыла.

34 Статья. Район Советы Аппараты

1. Район Советы эшчәнлеген оештыру, хокукый, мәгълүмати, матди-техник яктан тээмин итү өчен депутатлар булмаган хезмәткәрләр штаты белән аппарат төзелә.
2. Аппарат структурасы, штат саны, аның эшчәнлеген оештыруның башка мәсьәләләре район башлыгы, Район Советы рәисенең хокукый актлары белән билгеләнә.

VIII башлыгы. Татарстан Республикасы Дәүләт Советында Закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру

35 Статья. Закон чыгару инициативасы хокукы

1. Район Советы Татарстан Республикасы Конституциясенең 76 статьясы нигезендә Татарстан Республикасы Дәүләт Советында Закон чыгару инициативасы хокукына ия.
2. Район Советының закон чыгару инициативасы Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Регламентында билгеләнгән таләпләр нигезендә рәсмиләштерелә.

36 Статья. Закон проектын кертү турында карар кабул итү

1. Закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру тәртибендә закон проектын Татарстан Республикасы Дәүләт Советына кертү турындагы карар район Советы депутатлары саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә һәм тиешле карар белән рәсмиләштерелә.
2. Район Советы карарында Район Советы комитетларда һәм Дәүләт Советы утырышында закон проектын тәкъдир итүне кемгә йөкләве конкрет күрсәтелә.
3. Татарстан Республикасы Дәүләт Советына кертү өчен эзерләнгән закон проекты, өстәмә материаллар һәм район Советы карары белән Татарстан Республикасы Дәүләт Советы рәисенә жиберелә.

37 Статья. Прокурор протестларын (күрсәтмәләрен, таләпләрен) карау

1. Прокурорның Совет карарына протесты, шулай ук Совет тарафыннан закон бозуларны бетерү турында күрсәтмә якындагы сессиядә Совет тарафыннан мәжбүри каралырга тиеш.
2. Утырыш көне турында протест чыгарган прокурорга (күрсәтмә, таләп) хәбәр ителә.
3. Прокурор протесты (тәкъдим итү, таләпләр) буенча фикер алышу нәтижәләре буенча Совет протестны (күрсәтмә, таләп) канәгатьләндерергә яисә кире кагарга мөмкин.
4. Протест (тәкъдим, таләп) буенча Совет карары протест чыгарган прокурорга (күрсәтмә, таләп) жиберелә.

Район башлыгы IX. Район Советының контроль функцияләрен тормышка ашыруы

38 Статья. Контроль функцияләр башкару тәртибе

1. Район Уставы нигезендә Район Советы район Советы тарафыннан кабул ителә торган норматив актларның үтәлешен, Район бюджеты үтәлешен контрольдә тотат.
2. закон белән билгеләнгән Район бюджеты үтәлеше тәртибе буенча Район Уставы, Район Советы норматив актлары бозу очраклары ачыкланган очракта, Район Советы тарафыннан күрсәтелгән фактларны тикшерү үткәрелә.
3. Тикшерү үткәрү инициативасы белән чыгыш ясарга мөмкин:
 - Район Башлыгы, Район Советы Рәисе, аның урынбасары;
 - үз компетенциясе нигезендә даими комиссия;
 - ун кешедән дә ким булмаган депутатлар төркеме;

4. Район Советы тарафыннан контроль функцияләр башкару өчен депутатлар арасыннан вакытлыча контроль комиссияләр төзелә. Барлыгы ничә кеше һәм персонал составы, контроль комиссиясе вәкаләтләре, максатлары һәм бурычлары, аның эшчәнлеге, срогы Район Советы карары белән билгеләнә.

5. Тикшерү нәтижеләре турында комиссия Район Советына хәбәр итә.

39 Статья. Вакытлы контроль комиссияләре

1. Контроль комиссиянең санлы һәм персонал составы буенча тәкъдимнәр Район Башлыгы, Район Советы Рәисе, аның урынбасары, даими комиссияләр, Район Советы депутатлары тарафыннан кертелә ала.

2. Контроль комиссия составында тикшерү үткөрү турында тәкъдим керткән депутатлар саны комиссия эгъзаларының гомуми саныннан өчтән береннән артмый. Әгәр комиссия биш депутаттан да артмый икән, тикшерүне башлап жибәрүче депутатлар төркеменнән контроль комиссиягә бер депутат керә.

3. Контроль комиссиясе, федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән чикләүләрне исәпкә алып, тикшерү уздыру өчен кирәкле белешмәләрне һәм документларны бирүне сорап, Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнарына, жирле үзидарә органнарына яисә аларның вазыйфаи затларына мөрәжәгать итәргә хокуклы.

4. Контроль комиссиясенең эшчәнлек вакыты Район Советы карары белән башкасы билгеләнмәгән булса, ул оешканнан соң ике айдан да артмаска тиеш. Бу вакыт эчендә комиссия эзерләргә һәм Район Советына үзенең бәяләмәсен яки докладын тапшырырга тиеш. Контроль комиссиясенең эшчәнлеге Район Советы тарафыннан тәкъдим ителгән бәяләмә яки комиссия доклады буенча карар кабул ителгәннән соң туктатыла.

Бүлек X. Район Советы Депутаты

40 Статья. Депутат эшчәнлеге формалары

1. Депутат эшчәнлеге формалары булып торалар:

- Район Советы утырышларында катнашу

- Район Советының башка органнары, комиссияләре эшендә катнашу;

- депутатлар төркеме составында катнашу;

- депутат таләбе кертү;

- депутат мөрәжәгате;

- Район Советы тарафыннан кабул ителә торган муниципаль берәмлекнең хокукый актлары проектларын эшләүдә катнашу;

- Татарстан Республикасы Дөүләт Советына закон чыгару инициативасы тәртибендә Район Советы тарафыннан кертелә торган Татарстан Республикасы законнары проектларын эшләүдә катнашу;

- сайлаучылар белән очрашулар, аларның мөрәжәгатьләре белән эшләү, сайлаучыларга үз эшчәнлекләре һәм жирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында мәгълүмат житкерү;

- жирле референдумнарны, гавами тыңлауларны (ижтимагый фикер алышуларны), жыельшлар, конференцияләр һәм гражданнардан сораштырулар оештыруда һәм үткөрүдә катнашу;

- территориаль ижтимагый үзидарәне оештыруда катнашу.

2. Депутат үз эшчәнлеген федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, Район Уставында, муниципаль хокукый актларда каралган башка рәвешләрдә дә тормышка ашыра ала.

3. Хисап депутатлар үтәләше турында алар депутат вәкаләтләрен, карарлар һәм йөкләмәләр Район Советы һәм аның органнары тарафыннан тыңланыла.

41 Статья. Район Советы депутатының жирле үзидарэ органнары һәм вазыйфаи затлары белән үзара мөнәсәбәтләре

1. Депутат, жирле үзидарәнең вәкиллекле органы әгъзасы буларак, аның Район Советы, аның органнары эшчәнлегендә актив катнашуын тәэмин итә торган барлык тулы хокукларына ия.

2. Район Советы депутатның сайлау округындагы, Район Советындагы эше, аларга Район Советы, аның органнары карарлары һәм йөкләмәләренәң үтәләше турында хәбәрән тыңларга хокуклы.

3. Жирле үзидарэ органнары һәм вазыйфаи затлары депутатка аның эшендә кирәкле ярдәм күрсәтәләр, депутатка жирле үзидарэ органнары эшчәнлеге турында, социаль-икътисадый үсеш программасының үтәләше турында, депутатның критик кисәтүләре һәм тәкъдимнәре буенча кабул ителгән чаралар турында хәбәр итәләр, законнарны, муниципаль берәмлекләренәң вәкиллекле органнарының эш практикасын, жәмәгәтчелек фикерен өйрәнүгә ярдәм итәләр.

42 Статья. Депутатның район Советында, аның органнарында эшләве

1. Депутат, Район Советы һәм даими комиссияләрдә карала торган барлык мәсьәләләр буенча хәлиткеч тавыш бирү хокукынан файдалана.

2. Депутат, үзе әгъза булып торган Район Советының, даими комиссияләренәң, Район Советының башка органнарының барлык утырышларында катнашырга тиеш.

Район Советы яки даими комиссия утырышында катнаша алмаганда, депутат бу хакта Район Советына, комиссия рәисенә алдан хәбәр итә.

3. Депутат сессияләрдә хокуклы:

1) сайларга һәм комиссиядә сайланырга һәм айон Советында тиешле вазыйфаларга сайланырга;

2) Район Советында формалаша торган органнары һәм район Советы тарафыннан сайланучы яки билгеләнүче вазыйфаи затлар кандидатуралары турында фикерен әйтергә;

3) Район Советында карау өчен мәсьәләләр тәкъдим итәргә;

4) Район Советы сессияләрендә карау өчен хокукый актлар проектларын кертергә;

5) Район Советына көн тәртибе буенча тәкъдимнәр һәм кисәтүләр, карау тәртибе һәм асылы буенча тикшерелә торган мәсьәләләренә, карар проектларына һәм башка актларга төзәтмәләркертәргә;

6) Район Советы утырышында кайсы орган яки Район Советында хисаптагы яки контроль астындагы вазыйфаи затның чираттан тыш хисап яки мәгълүматын тыңлауны кергү турында тәкъдимнәр кертә ала;

7) билгеләнгән тәртиптә фикер алышуларда катнашырга;

8) үз тәкъдимнәрен нигезләп һәм тавыш бирү мотивлары буенча чыгыш ясарга, белешмәләр бирергә;

9) Район Советы утырышларында гражданнарның, аның фикеренчә, ижтимагый әһәмияткә ия булган мөрәжәгәтьләрен игълан итәргә;

10) Район Советы тарафыннан сайланучыяки расланучы Район Советы тарафыннан булдырыла торган органнарының персонал составы, вазыйфаи затлар кандидатуралары буенча фикерен әйтә ала.

11) Чыгыш текстлары белән Район Советы утырышлары стенограммаларында һәм беркетмәләрендә танышырга;

4. Пренияләр туктату белән бәйлә депутат Район Советы утырышында чыгыш ясыя алмаган очракта, рәислек итүчегә чыгыш тексты, шулай фикер алышына торган мәсьәлә буенча язма формада бәян ителгән тәкъдимнәр һәм кисәтүләр тапшырырга хокуклы.

5. Чыгышы тексты утырышы беркетмәсенә кертелә һәм Район Советы тарафыннан билгеләнә торган күләмдә Район Советы мәгълүмат материалларында басыла.

6. Район Советы депутаты тарафыннан кертелгән тәкъдимнәр һәм кисәтүләр даими комиссия тарафыннан Район Советы карары проектын эшләп бетергәндә исәпкә алына.

7. Депутат Район Советы һәм аның органнары күрсәтмәләрен үтәргә тиеш.

8. Район Советы яки аның органнары кушуы буенча депутат Район Советы карарларының үтәлешен тикшерүдә катнаша.

9. Йөкләмәсен үтәү нәтижәләре турында депутат Район Советына яки аның органнарына хәбәр итә.

43 Статъя. Депутат таләбе

1. Депутатлар Район Башлыгына, Район Советы рәисенә, Район Башкарма комитеты житәкчесенә, жирле үзидарә органнары, Башкарма комитетның структур бүлекчәләре житәкчеләренә, шулай ук утырышта каралучы мәсьәлә һәм депутат эшчәнлегә мәсьәләләре буенча Район Советы карамагына кертелгән мәсьәләләр буенча муниципаль предприятие һәм учреждение житәкчеләренә депутат таләбе белән мөрәжәгать итәргә хокуклы.

2. Таләп Район Советы утырышына депутат яки депутат төркеме тарафыннан язма һәм телдән кертелгән мөмкин. Язма таләп махсус бланкта рәсмиләштерелә, депутат (депутатлар) тарафыннан имзалана һәм Район Советы утырышында рәислек итүче тарафыннан игълан ителә. Телдән таләпләр Совет утырышы беркетмәсендә теркәлә.

3. Район башлыгы, Район Советы рәисе, Район Башкарма комитеты житәкчесе, жирле үзидарә органнары, Башкарма комитетның структур бүлекчәләре, депутат таләбе жибәрелгән предприятие, учреждение житәкчеләре Район Советы утырышында таләпкә телдән яки язмача җавап бирергә тиеш. Таләпкә җавап бирү өчен вакыт озак вакыт кирәк булганда, соратуны игълан иткәндә, э срок билгеләнмәгән очракта, аны игълан иткән көннән алып 20 көн эчендә билгеләнергә мөмкин.

Депутат таләбе буенча депутат (депутатлар) җавап Район Советының чираттагы утырышында игълан ителергә мөмкин.

44 Статъя. Депутат мөрәжәгате

1. Депутат, оештыру-хокукый формасына һәм милек формасына бәйсез рәвештә, дәүләт органнарына, жирле үзидарә органнарына, предприятие, учреждение һәм оешмаларга, район территориясендә урнашкан ижтимагый берләшмәләргә, тиешле вазыйфай затларга депутат эшчәнлегә мәсьәләләре буенча телдән яисә язмача мөрәжәгать итәргә хокуклы.

2. Депутат эшчәнлегә мәсьәләләре буенча мөрәжәгать иткән жирле үзидарә органнары, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр һәм аларның вазыйфай затлары депутатка аның мөрәжәгатенә язмача җавап бирергә яисә мөрәжәгать алынганнан соң, әгәр ул өстәмә өйрәнүне яисә тикшерүне таләп итмәсә, ул соратып алына торган документларны яисә белешмәләренә 15 көн эчендә бирергә тиеш.

3. Депутатның мөрәжәгать итүенә бәйле рәвештә өстәмә тикшерү яки нинди дә булса мәсьәләләренә өстәмә өйрәнүгә бәйле рәвештә, әлегә статъяның 2 өлешендә күрсәтелгән вазыйфай затлар һәм житәкчеләр бу хакта депутат мөрәжәгате алынганнан соң 15 көн эчендә депутатка хәбәр итәргә тиеш. Соңгы җавап депутатка депутатның язма мөрәжәгате алынганнан соң 30 көннән дә соңга калмыйча тапшырыла.

4. Дәүләт органнары, оешмалар тарафыннан, аларның оештыру-хокукый формасына, ижтимагый берләшмәләргә, аларның вазыйфай затлары тарафыннан депутатларның мөрәжәгәтләрен карау тәртибе һәм сроклары законнар белән билгеләнә.

5. Депутат жирле үзидарә органнары һәм учреждениеләр тарафыннан мөрәжәгәтләргә куелган мәсьәләләренә карауда турыдан-туры катнашырга хокуклы.

45 Статъя. Депутат этикасы

1. Депутат депутат этикасы, аерым алганда, нормаларын үтэргэ тиеш:
 - 1) Район Советында билгелэнгән гавами чыгыш кагыйдэләрен үтэргә;
 - 2) депутат эшчәнлеге белән бәйле булмаган максатларда, Федераль закон белән конфиденциаль характердагы белешмәләргә кертелгән, депутат вәкаләтләрен үтәүгә бәйле рәвештә аңа билгеле булган белешмәләргә дәшмәскә һәм кулланмаска;
 - 3) жирле үзидарә органнары эшендә катнашудан тыялып торырга һәм депутат статусыннан жирле үзидарә органнары, оешмалар, вазыйфаи затлар, муниципаль хезмәткәрләр һәм гражданнар эшчәнлегенә үз шәхсән яисә аның туганнарына кагылышлы мәсьәләләргә хәл иткәндә йогынты ясау өчен файдаланмаска;
 - 4) депутат вазыйфаларын объектив башкаруда шик уятырга мөмкин булган үз-үзеңне тотудан, шулай ук аның абруена яки район Советы абруена зыян китерерлек низаглы ситуацияләрдән качарга;
 - 5) мәнфәгатләр каршылыгы барлыкка килү куркынычы янаганда-шәхси кызыксынуы депутат вазыйфаларын объектив үтәүгә тәэсир иткәндә яки йогынты ясарга мөмкин булган очракта - бу хакта Район Советына хәбәр итәргә һәм аның мәнфәгатләр каршылыгын булдырмауга юнәлтелгән карарларын үтэргә.
2. Депутат хокукы түгел:
 - 1) физик һәм юридик затлардан депутат вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле бүләкләр (бүләкләр, акчалата бүләк, ссудалар, хезмәт күрсәтүләр, күнел ачу, ял итү, транспорт чыгымнары, бүтән бүләкләүләр) алырга;
 - 2) гамәлгә ашырыла торган вәкаләтләр чикләрендә аерым сәяси партияләргә, сайлау берләшмәләренә, шулай ук Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына, жирле үзидарә органнарына сайлауларда аерым кандидатларга өстенлекләргә тәмин итә торган карар кабул итәргә;
 - 3) үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру процессында өстенлек бирергә, шул исәптән Район Советы тарафыннан жирле бюджет акчалары хисабына финанс ташламалары һәм гарантияләр бирү турындагы мәсьәләләргә хәл иткәндә аерым затларга, шулай ук устав (жыелма) капиталында депутат милкендә өлеше (акцияләр пакетлары) яки катнашучы булган яисә аның эгъзасы булган оешмаларга (акцияләр пакетлары) өстенлек бирергә;
 - 4) депутат вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле командировкаларга, Россия Федерациясенә халыкара килешүләргә нигезендә яисә федераль дәүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнарының чит ил партнерлары белән килешүләргә нигезендә гамәлгә ашырыла торган командировкалардан тыш, барырга.
3. Депутат үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле рәсми чараларда физик һәм юридик затлардан алынган хезмәт өчен түләүнең иң минималь күләмнен артык булган бүләк (депутатны билгелэнгән тәртиптә кыйммәтле бүләк белән бүләкләү очракларыннан тыш) муниципаль берәмлек милкенә тапшырылырга тиеш.
4. Депутат этикасы бозылган очракта, депутат үз-үзен тотышы мәсьәләсә Район Советы утырышына чыгарылырга һәм каралырга мөмкин.

Бүлек XI. Район Советы депутатларының сайлаучылар белән эше

46 Статъя. Депутатның сайлаучылар белән эше

1. Район Советы депутаты әлеге Регламент һәм Район Уставы, гамәлдәге законнар биргән барлык хокуклардан файдалана.

Район Советы депутаты сайлаучылардан кәргән тәкъдимнәргә, гаризаларны һәм шикаятләргә карый, үз вәкаләтләргә чикләрендә булган мәсьәләләргә дәрәс, үз вакытында хәл итәргә ярдәм итә, жәмәгатьчелек фикерен өйрәнә, районның тиешле жирле үзидарә органнарына, кирәк булганда - башка дәүләт һәм ижтимагый органнарга тәкъдимнәр кәртә.

2. Депутат үз округларында халыкны кабул итә. Кабул итү графигы һәм урыны массакуләм мәгълүмат чараларында рәсми рәвештә басылып чыгарга тиеш.

3. Депутат сайлаучыларга ел саен округта һәм Район Советына үз эшчәнлекләре турында хисап тапшыра.

4. Район Советы депутаты сайлаучыларга үз эшчәнлеге, шулай ук алар белән турында очрашулар вакыты турында, массакүләм мәгълүмат чаралары аша хәбәр итә.

47 Статъя. Депутатның сайлаучылар белән эшен оештыру

1. Район Башлыгы, Район Советы рәисе Район Советы депутатына аның сайлау округында үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле эшчәнлегендә кирәкле ярдәм күрсәтә.

2. Район Советы аппараты депутатның сайлаучылар белән эшен оештыру өчен матди-техник шартлар тәэмин итә.

3. Депутат эшчәнлеген гамәлгә ашыруга ярдәм итү өчен депутат жәмәгать башлангычларында эшләүче муниципаль хезмәткәрләр булмаган ярдәмчеләр булырга хокуклы. Депутат ярдәмчеләре эшчәнлегенә хокукый статусы, хокуклары һәм бурычлары, башка мәсьәләләре Район Советының хокукый актлары белән билгеләнә.

XII башлыгы. Йомгаклау нигезләмәләре

48 Статъя. Район Советы эше турында мәгълүмат

1. Район Советы, даими комиссияләр, башка органнар, район Советы депутатлары эшчәнлеге массакүләм мәгълүмат чараларында яктыртыла.

2. Район Советы массакүләм мәгълүмат чараларында үз эшчәнлеге турында хисапларны елга бер тапкырдан да ким булмаган санда бастыра.

49 Статъя. Регламент үтәлешен контрольдә тоту

Өлеге регламентның үтәлешен Район Башлыгы, Район Советы рәисе, аның урынбасары контрольдә тотта.

Статъя 50. Регламентка үзгәрешләр һәм өстәмәләр

Өлеге Регламентка үзгәрешләр һәм өстәмәләр турында карар Район Башлыгы, Район Советы рәисе, депутатлар, депутат төркемнәре, даими комиссияләр инициативасы буенча, депутатларның билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

Башлык урынбасары,
муниципаль Район Советы рәисе урынбасары

Г. М. Жамалетдинов

Район Советы Аппараты жетәкчесе

Ф. Ф. Камалов

Район Советының юридик бүлек башлыгы

Т. В. Рунова